

ΕΝΟΤΗΤΑ 39: Εξελίξεις σε Ελλάδα και Τουρκία μετά τον μικρασιατικό πόλεμο (σελ. 108-110)

Ελλάδα: Το κίνημα του 1922 (σελ. 108)

- Σεπτέμβριος 1922: Κίνημα στη Χίο και στη Λέσβο από μονάδες του ελληνικού στρατού που είχαν υποχωρήσει στο μικρασιατικό μέτωπο.
- Αιτήματα του κινήματος: 1) παραίτηση του βασιλιά Κωνσταντίνου
2) διάλυση της Βουλής
3) σχηματισμός νέας κυβέρνησης (αξιόπιστης για την Αντάντ)
4) ενίσχυση του στρατού στη Θράκη
- Επικεφαλής του κινήματος: οι συνταγματάρχες Νικόλαος Πλαστήρας – Στυλιανός Γονατάς.
- Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος αναγκάζεται να παραιτηθεί → νέος βασιλιάς γίνεται ο γιος του, Γεώργιος ο Β΄.
- Το στρατιωτικό κίνημα εγκαθιστά επαναστατική κυβέρνηση.

Η ανακωχή των Μουδανιών (σελ. 108)

- Προσπάθειες να διατηρηθούν τα εδάφη της Αν. Θράκης → ταχύτατη αναδιοργάνωση του στρατού στην περιοχή.
- Υπό την απειλή όμως του τουρκικού στρατού και την πίεση των Άγγλων η Ελλάδα υποχωρεί.
- 11/10/1922: Υπογράφεται η ανακωχή των Μουδανιών (στη Λήμνο) → Η Ελλάδα παραχωρεί στην Τουρκία την Αν. Θράκη, από την οποία αποχωρεί ο ελληνικός στρατός και οι ελληνικοί πληθυσμοί (→ κύμα προσφύγων).

Η «δίκη των έξι» (σελ. 108)

- Οκτώβριος 1922: Σύσταση έκτακτου στρατοδικείου για τον καταλογοισμό ευθυνών για τη Μικρασιατική Καταστροφή.
- Παραπέμπονται οκτώ κορυφαίοι πολιτικοί και στρατιωτικοί που είχαν ηγετικές θέσεις από το 1920 και μετά.
- Οι κατηγορούμενοι: Δημήτριος Γούναρης, Νικόλαος Στράτος, Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης, Γεώργιος Μπαλτατζής, Νικόλαος Θεοτόκης, Γεώργιος Χατζανέστης, Μιχαήλ Γούδας, Ξενοφών Στρατηγός → οι έξι πρώτοι καταδικάζονται σε θάνατο και εκτελούνται άμεσα (15

Η συνθήκη της Λοζάνης (σελ. 109)

- Φθινόπωρο-Χειμώνας 1922: διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας στη Λοζάνη της Ελβετίας για υπογραφή συνθήκης ειρήνης.
- Εκπρόσωπος της Ελλάδας → Ελευθέριος Βενιζέλος.
- Τελική συμφωνία: 24/07/1923 → «Συνθήκη της Λοζάνης».
- Όροι της συνθήκης: 1) επισημοποίηση της τουρκικής κυριαρχίας στη Μ. Ασία και στην Αν. Θράκη
2) παραχώρηση στην Τουρκία της Ίμβρου και της Τενέδου
3) συμφωνία για αμοιβαία ανταλλαγή πληθυσμών (οι χριστιανοί της Τουρκίας θα πάνε στην Ελλάδα – οι μουσουλμάνοι της Ελλάδας θα πάνε στην Τουρκία) → εξαιρούνται το Πατριαρχείο Κων/πόλεως, οι Έλληνες της Κων/πολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης
- Οριστική αποτυχία της «Μεγάλης Ιδέας», 80 χρόνια μετά την διατύπωσή της από τον Ιωάννη Κωλέττη.

Κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα (σελ. 109)

- Εσωτερικά προβλήματα στην Ελλάδα το 1922-1923: 1) ραγδαία επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης
  - 2) κατακόρυφη πτώση των μισθών
  - 3) ανάγκη αποκατάστασης των βετεράνων του πολέμου και των προσφύγων από τη Μ. Ασία
  - 4) ανάγκη αύξησης της αγροτικής παραγωγής

γωγής

- Απόφαση επαναστατικής κυβέρνησης: απαλλοτρίωση και διανομή γαιών σε πρόσφυγες και γηγενείς ακτήμονες.
- Αντιδράσεις από τους εργάτες: μεγάλο κύμα απεργιών το καλοκαίρι του 1923.
- Υιοθέτηση του Γρηγοριανού ημερολογίου από την Ελλάδα (1^η Μαρτίου 1923).
- Οκτώβριος 1923 → αποτυχημένο κίνημα ανατροπής της επαναστατικής κυβέρνησης → προκήρυξη εκλογών.
- Δεκέμβριος 1923 → Εκλογές από τις οποίες απέχουν τα φιλοβασιλικά κόμματα → συμμετέχουν μόνο οι «Φιλελεύθεροι» του Βενιζέλου και η «Δημοκρατική Ένωση» του Αλέξανδρου Παπαναστασίου.
- Νικητής ο Βενιζέλος, ο οποίος όμως αργότερα παραιτείται.
- Αποχωρεί από την Ελλάδα ο βασιλιάς Γεώργιος Β' → αντιβασιλέας ορίζεται ο ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης.

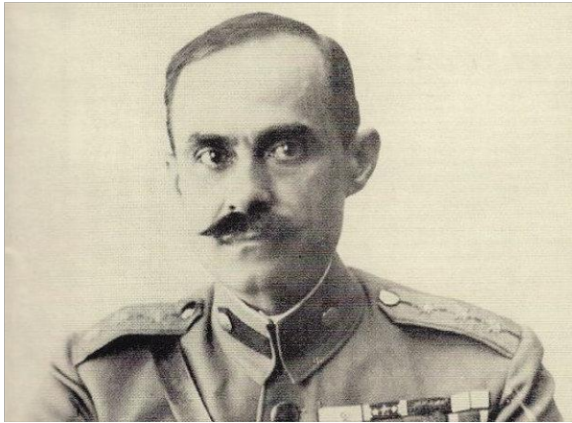
Κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Τουρκία (σελ. 109-110)

- Στην Τουρκία ο Κεμάλ γίνεται Πρόεδρος της Τουρκικής Δημοκρατίας → αναγκάζει τον Σουλτάνο να αποχωρήσει.
- Ο Κεμάλ αλλάζει τον χαρακτήρα του τουρκικού πολιτεύματος → από σουλτανικό-θρησκευτικό γίνεται κοσμικό-λαϊκό (=δημοκρατικό).
- Ενέργειες του Κεμάλ για τον εκσυγχρονισμό της Τουρκίας και τη μετατροπή της σε ένα σύγχρονο κράτος δυτικού τύπου:
  - 1) Δημιουργία οργανωμένων συστημάτων δημόσιας υγείας και εκπαίδευσης
  - 2) Εισαγωγή του λατινικού (ευρωπαϊκού) αλφαβήτου στη θέση του αραβικού-μουσουλμανικού
  - 3) Κατάργηση της πολυγαμίας
  - 4) Παραχώρηση δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες
  - 5) Κατάργηση της παραδοσιακής μουσουλμανικής ενδυμασίας (φέσι-φερετζές)
  - 6) Επιβολή χρήσης οικογενειακών επιθέτων (ο ίδιος υιοθετεί το επίθετο «Ατατούρκ» = πατέρας των Τούρκων)
- Οι πρωτοβουλίες του Κεμάλ όμως βρίσκουν απήχηση στα ανώτερα και πιο καλλιεργημένα στρώματα της τουρκικής κοινωνίας (αστοί-έμποροι).
- Τα πολυπληθή κατώτερα στρώματα της τουρκικής κοινωνίας (κυρίως στην επαρχία της χώρας) συνεχίζουν να ζουν με τον παλιό οθωμανικό-μουσουλμανικό τρόπο ζωής.

Ερωτήσεις

- 1) Ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές, ποια τα αιτήματα και ποια τα αποτελέσματα του στρατιωτικού κινήματος του Σεπτεμβρίου 1922;
- 2) Τι ήταν η «δίκη των έξι» και ποια ήταν η ετυμολογία της;
- 3) Ποιες ήταν οι αποφάσεις της συνθήκης της Λοζάνης και ποιος εκπροσώπησε την Ελλάδα στις διαπραγματεύσεις που έγιναν γι' αυτήν;
- 4) Ποια σοβαρά προβλήματα είχε να αντιμετωπίσει η Ελλάδα το 1923 και σε ποιες κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις οδήγησαν;
- 5) Με ποιες ενέργειες ο Κεμάλ επιχείρησε να μετατρέψει την Τουρκία σε σύγχρονο κράτος δυτικού τύπου;

Εικόνες

Ο Νικόλαος Πλαστήρας

Ο Στυλιανός Γονατάς

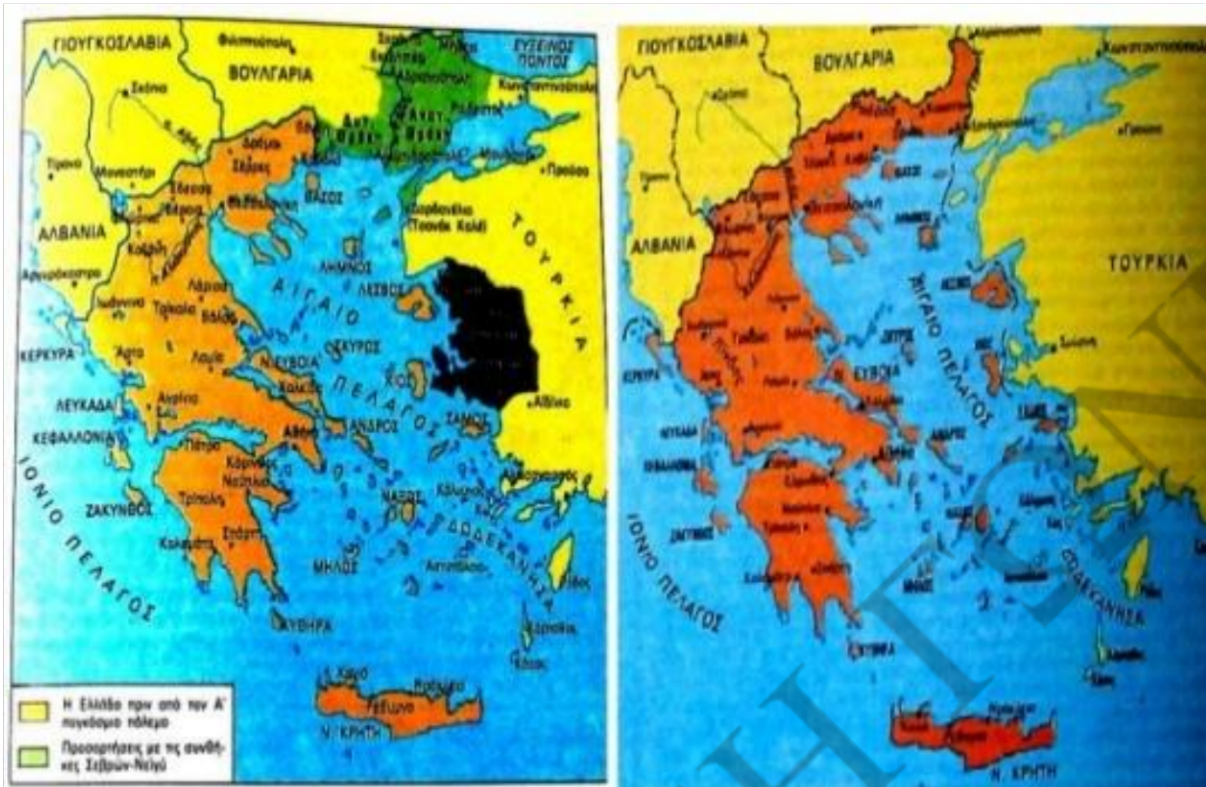
Στιγμιότυπο από τη «δίκη των έξι»

Οι έξι που καταδικάστηκαν σε θάνατο από το στρατοδικείο της «δίκης των έξι»

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπογράφει την συνθήκη της Λοζάνης και βάζει οριστικά τέλος στη «Μεγάλη Ιδέα»

Τα εδάφη της Ελλάδας πριν (αριστερά) και μετά (δεξιά) τη Συνθήκη της Λοζάνης